

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 9

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 9", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 , s. 1v. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not9-txt-shoot-idbd6e1cdb-933b-4215-9be3-cb2045fd29d3.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Not9:1

Avling frembringer det Eensartede, Skabelse det
Motsatte (ex nihilo)

Sabellius.

Arius.

Nicæa.

Consubstantialt kan kun være hvad der adskiller sig.

Dogmets Begreb.

1) Das sichoffenbarseyn Gottes .

Guds Væren som Tænken, Væren alene giver ikke
Begreb. Spinoza selv erklærer Guds Væren som en
saadan, das an ihm das Denken hat, altsaa Prædikat,
Accidents. Der er sat en Tohed, hvortil Gud sætter sig
selv.

2) das Grundseyn Gottes- causa sui. Rationalismen
indseer vel, at Gud er Grund til Alt, dette Alt er
Verden. Spinoza lader Gud ikke bestemme sig
hverken til Grund for Verden ell: for sig. Grunden er
kun den, hvoraf noget fremgaaer. Denne
Bestemmelse af Grundseyn betegner negativt at Gud
er sin egen Grund, affirmativt existentia dei som
exitus. Denne Existents er i Forhold til Verden
Præexistents, Guds ewige Thun - Jacob Böhme: Gott
hat aus Einem zwei gemacht und ist doch ein
geblieben. - λογος har 2 Sider 1) Gud er Grund ratio
2) Fornuft ratio. -

λογος har auf ewige Weise sin Grund i Gud, og gaaer
ligeledes auf ewiger Weise aus. Saaledes er Gud den
absolute Intelligents, Fornuft. Bliver man ved
Substantsen, saa staaer Guds Offenbarseyn i det
Andet uden denne Selvadskillelse ikke til at indsee.

3.) Gud: Fader og Søn .

Hvad er Ordet uden Tanke, og Tanke uden Ordet.
Saaledes er Gud den gud. Fornuft ell. λογος. -
Forestilling om Gud som Søn er ikke blot skjøn, men
umidd. i Begrebet. Troen taler i Forestillinger, men det
store er at den har Begrebet i sig. Gud er αγενητος
som Grund, γενετος som den der gaaer ud. Den
negative Forestilling, at den ene ikke er den anden,
hænger i de jordiske Forestillinger. Men man maa
fastholde at Gud Fader er evig Fader, og Gud Søn evig
Søn. Guds Avling maa hell. ei tænkes som en Liden,

ell. som havende Ophør. Faderens Daseyn er ikke Sønnens Existents og omvendt. Det er to Personer (ikke Individualitæter). Person er væsentlig Bevidsthed. – Det at være Guds Søn er endnu ikke at være Msk, end ikke Msk. κατ' ἐξοχήν. Foreningen af de to Naturer forudsætter Adskillelsen, og som Guds Søn er han ene at betragte i det guddommelige Væsen. Forholdet mell. Fader og Søn er absolut Forhold. Sønnen erkjender sig i Faderen og erkjender dermed Faderen, ligesom Faderen. Gud er ikke ewiger Weise Sønnen, men er auf ewiger Weise ikke uden Sønnen. Gud er derfor ikke Fader blot i den Forstand, at han er alle Mskers Fader. Det er den rationalistiske Polytheisme, der overseer Guds Forhold til sig selv. Kun i Sønnen kan man komme til Faderen.

Guds middelbare Aabenbarelse

1. Skabelse

a) Skabelsen selv b) Msk i Guds Billede c) Tabet af dette Billede ell. det Ondes Oprindelse.

a) Skabelsen selv.

α) Den bibelske Lære. – Rationalismen siger at ved Udtrykket δι' αὐτοῦ, ἐν αὐτῷ om Sønnen betegnes han som Werkzeug. – Supranaturalismen angriber ikke Udtrykkene men begriber dem ikke. – Skabelse ex nihilo. – i Modsætning til Avling der er Meddelelse af Væsen.

β) Den kirkelige Lære: den udelukker 1) alle Forestillinger, hvori Gud ikke adskilles fra Verden, men opfattes som Einerleiheit: Emanations Systemer. – Arianisme Gud har ved Avling af Sønnen indavlet sit Væsen i Verden. Pantheisme. 2) De Forestillinger, der adskille Gud fra Verden: Materialisme, Hylosoisme; Pelagianisme. Den kirkelige Lære forener sig med den bibelske, der ligesaa meget forudsætter det indre og immanente Forhold som Adskillelsen, ligesaa meget Guds Immanents som Transcendents. I *de smalkaldiske Artikler* er tilføjet til Troes-Artiklens Indhold, at den treeenige Gud har skabt Verden.

4) Dogmets Begreb.

Den udv: Verden er Indbegreb af Alt hvad da ist., die erscheinende Welt og Gjenstand for sandselig lagttagelse, hvilken bestandig med det Einzelnes at gjøre; fører Tanken det Einzelne tilbage til det Almene kan det blive staaende ved Atomet ell. ved Materien som Væsen; den fixerer Verden ligeoverfor Bevidstheden. Her er altsaa ikke Tale om Skabelse, men Atomernes concursus, for Religionen har den kun som Resultat Trøstesløshed. Aanden svæver ikke over Vandet, men Vandet beholder Overhaand. Natur

(nasci) betegner blot Produktivitet, Tanken er det supranaturam. – [I] Idealismen er kun den tænkte Verden den sande, Atomet er den en Tanketing, Materie er Abstraktion, ikke i og for sig. I begge Systemer er Væren og Tænken ikke blot kvantitativ overveiende, men hinanden modsatte, og derved berøvede Sandhed. – Identiteten lærer at Væren er Tænken, saaledes, at Væren er det som Væren i sig reflekterte Tænken. Den Aand er Verdens Princip saa vel som Væren som som Tænken. Man maa ikke blive staaende ved Skabelse som blot Skabelse af Natur. Naturen har sin Sandhed i Aanden.

Men er Selvbevidstheden Naturens Forklarelse, saa spørges, hvad er Selvbevidsthedens Sandhed, det er den anden Verden, hvis Rige er Menigheden. Mskets naturlige Fødsel har blot Betydning af Forudsætning, som den af Gud skabte bliver han først erkjendt i Troen og som gjenfødt.

Den guddommelige Skabelse. Gud staaer igjennem Verden i Forhold til sig. Dette anerkjendes ikke: i Pantheismen, Gud er ikke Skaber thi han er Verden selv.: i dens kosmologiske Betragtning, Verden er Virkning af Aarsag og den Aarsag er Gud; her er et Spring fra det Endelige (Verden) til det Uendelige, og det skeer ved en Slutning, man bliver staaende ved Verden som Erscheinung, Gud bliver udenfor Verden. Dette Causalitætsforhold er lige Modsætning til Pantheismens Substantialitet. Herpaa beroer Pelagianismen idet det regnes med til Guds Naade at have lagt saadanne Kræfter i Verden, hvorved den kan blive fuldkommen. Den teleologiske, her er det Zweck og Mittel hiint i Tanken, dette det, hvorved den realiserer sig; men den falder tilbage i den kosmologiske, idet denne Zweckbestimmung bliver udvortes ikke bestemt efter Væsen og an sich, den ender subjektivt; den veed ikke om det bestemte Zweck er an sich og objektiv er tilstæde.

Den christelige Lære indeholder 3 Bestemmelser.

1) Skabelsen ved Guds Søn. alle opera dei ad extra sættes i den samme Virksomhed af Fader Søn og Aand. Faderens ☩: Skabelsen grundet i Guds Almagt men det kunde jo blive ved en Kunnen. Et Guds Forhold til sig selv negativ ikke det Skabte til den Skabende, og gaaer ud over Substantialitæts Forholdet (der da egl. blot [er] den abstrakte Identitet); thi Gud er forskjellig fra det Skabte som den der har Grunden til sig i sig. Tanken om Faderen viser hen til Sønnen og det er Guds Forhold til sig uden alt Forhold til Verden. Deri at Gud er aus sich erkjendes at Verden er af Gud, thi idet Gud er aus sich som Søn har han bestemt sig som Grund. Gud er ikke Gnostikernes αβυθοϋ ell. Urgrund. I Symbolet gaar ogsaa Benævnelsen Fader før Skaberen, var han blot Fader som Skaber, maatte dette Prædikat komme først. Sønnen med Sønnens Avling er Verdens Skabelse sat; ikke som om Sønnen er Verden og ellers Intet εν αυτω εκθιστεν τα παντα Col: 1, 16. Men i Sønnens Avling er Verdens Mulighed sat, om end [ikke] dens Nødvendighed. Dens Virkelighed har den

ved at være skabt af Sønnen. I Sønnen elsker Faderen Verden og deri ligger at Sønnen kan erklære den msklige Natur for sin.

Ved Aanden: deels forsaavidt Aanden er Eenheden af Faderens og Sønnens Villie og Væsen, deels forsaavidt den er Overgangen fra den indre Virksomhed til Verden.

Skabelsen af Intet.

negativt: intet Chaos. blot Formation. Tohu vabohu er oftere bleven forklaret som et saadant forhaandenværende Materiale. han har ikke skabt den af Noget. durch kein Ding ist Gott bedingt. Das abstrakte Seyn als identisch mit Nichts. Gnosticismen lader nu Alt fremgaae af Gud selv, der seinen unendlichen Inhalt heraussetzt. Denne Gnosticisme der er uden Rückkehr er Modsætningen til Spinozismen, hvor alt uden Oprindelse synker i Gud. Den Lære, at Verden er af Gud lader sig godt forene med den om Intet. Disse to Sætninger ere ikke identiske ikke hell. hinanden udelukkende hinanden, men bestaae med hinanden. positivt Verden er ikke begrebet som Produkt, men som Creatur. I dens Nichtseyn trænger den til Tænken. Den endelige Aand fremkald[er] Verden af sit Intet og lader den fremtræde for Bevidstheden, Gud skaber og denne Nichts⁵ Seyn er Verden, saaledes viser sig bestandig det Nichts, hvoraf det er fremgaaet og som tillige er indgaaet i Verden, da det er dens Nichtigkeit. Gud sagde: det vorde. Der læres derfor hell ei, at Msk: er skabt af Intet, saaledes som Naturen, men at det er skabt af Guds Væsen.

Verdens Nødvendighed.

ikke i udv: Forstand; ell. som om han trængte til den, som om Gud var in der Noth (Nothwendigkeit); ell. Gud i Realisationen af Verden først realiserede sit Begreb, som om Gud først havde haft Verden først i Ideen, som om denne igjen i Gud var noget afmægtig, ell. den fører til Pantheismen, Identitæt af Gud og Verden, Expansion. – Verden er skabt i og med Tiden, om end Skabelsen er Realisation af en Raadslutning fra evige Tider. Har Gud fra Evighed elsket Verden, saa maa han have skabt den fra Evighed. Verden er altsaa fra Evighed; den er egl. sat i Avlingen af Sønnen, og med Sønnen følger først Skabelsen, og denne Skabelse er ikke fra Evighed; men er skabt i Tiden, og saaledes bør begge Udtryk fastholdes. I Sønnen er det Verden i sin Uendelighed her i sin Endelighed. – Friheden i Verdens Skabelse er bleven gjort gjeldende af Strauss i hans *Rechtsphilosophie*, og i en Afhandling af Julius Müller i *Studien und*

Critiken 1835. – Identitæten af Frihed og Nødv: er udtrykt i Skriftens Lære at Gud har skabt Verden af Intet. – Verden er ikke blot Daseyn men og Bewußtseyn, men Betingelsen for denne er hiin og dette er Naturens Betydning. I Verden har Gud Historie. – Verdens Nødvendighed overhovedet indeholder eo ipso i sig, at det er den bedste Verden, ikke ved msklige Kraft, men derved, at den er skabt af Gud.

Zweck der Weltschöpfung.

I det teleologiske Beviis træder Zweck og Mittel ud fra hinanden. Hvilket er Verdens Zweck i Forhold til hvilken Alt er Mittel. I den endelige Betragtning bliver Zweck og Mittel relativ. Naturen har vel Zweck, men formaaer ikke at foresætte sig det. I den teleolog. Betragtning er Gud nødv: sat som »Geist«. Spørges der om et Zweck for das Weltall, saa er det ikke mere sat som Natur, men som Aand.

Guds Zweck med Verden. Gud kan ikke have andet til Zweck end sig selv. Verden er ikke skabt ihretvillen, men Gotteswillen. Naar den i sandhed er für Gott saa er den hell. ei für sich. Adskiller den sit für sich, saa er den ikke mere i Sandhed für sich, men gaaer sin Nichtsseyne imøde. – Gud har altsaa ingen Trang til Verden, som et Moment i hans Fuldkommenhed. Men saa kunde den jo [være] bleven uskabt? Nei. Feilen er at man ser Gott blot som den sich genug seiende, ikke den sich genughuende. – Naar Verden ikke har andet Zweck, saa er det satte Zweck ogsaa det opnaaede, og har ingen Intervall mell. Tænken og Handlen. Saaledes er Guds Zweck uendeligt Zweck. Dermed lader sig godt forene hermed; thi dens Opstaaen i Tiden er dens Endelighed, dens werden und geworden seyn. Denne Forening af det Timelige og det Evige, viser igjen at Gud har intet andet Zweck med Verden end sig selv. Den gudd. Kjærlighed og Hellighed realiserer sig i den msklig Fornuft og Frihed. Dieß vermittelt sig dette gennem Verden, som altsaa er Mittel. Men ogsaa heri har Gud sig selv til Zweck. Verdens Zweck er det samme som Guds Zweck med Verden. Naar Verdens Zweck er opnaaet saa er det i Guds Forherligelse.

Vom göttlichen Ebenbilde

Den bibelske Lære: den kirkelige Lære: den skolastiske. – Dogmets Begreb.

Som Skabelsens Middelpunkt og som Nødv: i den dialektiske Bevægelse dertil. 1) Msk Skabningens Middelpunkt. Det synes egoistisk. Den materielle Verden med Solen, den intellektuelle med Englene.

Expeditioner til Stjernerne. Man har begaaet den Feil at bedømme og betragte disse Himmelleger ganske i Analogie med Jorden, istedetfor at betragte dem i og for sig, deres Eiendommelighed, der ofte fæ ved Sol og Maane forbyder at antage en Befolkning. Det Store i Guds Frembringelse ligger ikke i det Extensive, som om Guds Billedet i Verden successivt udviklede sig paa forskjellige Kloder, men i den Intensitæt der er Aand. For Msk. er det Substantielle det Accidentelle. – Den intellectuelle. Englene. – Det Speculative deri; Dogmatiken har den Opgave at udfinde Grunden til dens Antagelse. Om man her end erhvervede Sandsynlighed, saa er det dog ikke nok til et Dogma, men vel nok til ikke at afskaffe dem i det religiøse Foredrag. – Den intellectuelle Verden kan ikke gaae over i Erscheinung, den Materielle bliver altid i Erscheinung, det bliver nu det høieste Væsen, den forener begge Dele ∴ Msk.

Dette Msks Fortrin for Alt viser sig ogsaa ved Betragtning af Naturen. Alt viser hen paa en Uranfænglikeit af Msk, der kun lader sig bevare ved Avling. – Nedstammelse fra et Par. Auktoktonlæren begynder med en større Usandsynlighed end Bibelen. Strauss antager den imidlertid.

_____.

Et Guds Billede kan ikke være i udv: og endelig Forstand. I dets Sandhed og Uendelighed beroer [det] paa Identitæt; uden dette kan han ikke være Ebenbild; men dette Ebenbild er Sønnen, der er i absolut Identitæt med Gud, Homoousie, og ikke blot Homoiousie; liig kun i Betydning af Identitæt. Forholdet er et umiddelbar, umiddelbar Lighed, Urbild og Nachbild er ikke wesentlich traadte ud fra hinanden. Er Sønnen Billede saa er den anden det ogsaa nemlig Vorbild für das Nachbild. – ved Msks Ebenbild kommer Differentien i Betragtning. (Han er ikke selv Gud, ligesom Sønnen.) Pantheismen er udelukket; thi der er et Forhold ∴ Forskjel og Sammenhæng. Her er Homoiousie. Ved Xstus bliver det tabte Billede restaureret, men altsaa er det alle angeschaffen. – Different og Identitæt gaaer sammen, mell. Guds evige Søn i sin Lighed med Gud og hans Mskvordelse i Xsto ligger Adam som Msk. I den anden Adam er Forskjellen hævet, den var sat i den første Adam. Idet Syndens Mulighed er sat er Msks Historie først sat som Begyndelse. – Hvad indeholdes nu i det første Msks Lighed med Gud. han er forskellig fra Alt hvad der er ringere end han og fra Gud som er over ham. – Gemyt er Eenheden af Tænken og Villen som Mulighed. Derved er han forskellig fra Dyret og hele Naturen – i Modsætning til Gud er hans Aand den endelige. positiv i ham er den im Uendliche endliche Geist ist. saa at Msk kan optage det der er hans Grund ∴ Gud i sig. I Fornuften ligger Guds-Ligheden. Dernæst en Delagtighed i den guddl. Natur, (ikke ein Theilseyn Gottes numerisk forstaaet,) en Handeln og Villen, en Magt til at sætte det dem Grund entsprechende, idet Gud i sin Frihed sætter det som af Gud er sat i ham som hans Væsen er han fri. –

Det er Mskts Bestemmelse der skal realiseres, og den reale Mulighed at være det fornuftige og fri Væsen. Denne Eenhed af hiin Bestemelse og denne Mulighed er den i Gemyttet forenede Guddommelighed. Det er Uskyld der svarer til Guds Hellighed. Men i Unschuld er der en Beziehung auf Schuld i det mindste $\chi\alpha\tau\alpha$ $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\nu$, i Hellighed er det ikke saa.

Det dialektiske i denne Lære.1) er indeholdt hvad Msk er ved Gud med al Abstraktion fra, hvad han er ved sig. – Men for at Ligheden skal tilveiebringes maa han være adskilt fra ham. Msk. er bestemt til i sig at optage alle de evige Ideer, Gud haver i Skabelsen aabenbaret; han maa reflektere paa hvad Gud har gjort ham til. Hvad Msk er lader sig nærmest først erkjende af hvad Gud er, Anthropologie forudsætter Theologie, er Gud Skaber saa svarer hertil Mskets uendelige Bestemmelse. 2) Den indeholder hvad Msk. er an sich med Abstraktion fra Alt hvad han er für sich. Læren om Uskyld indeholder at han an sich er fornuftig og fri. 3) Det gudd. Ebenbilds Gegenwart ist Erinnerung. Det er det, der ligger i Læren om at Guds Billede er tabt og dog tilstæde. Epiphanius forkaster Origenes Lære, at Guds billede er tabt, og lærer efter Skriften, at det er bleven i alle Msker. Andre mente, at det vel var tabt, men scintillulæ blevne tilbage. Rationalisterne gjør dette Guds Billede til en Abstraktion, i den ene ell. den anden Form, som et Ideal, hvorefter der skal stræbes. Først naar det fastholdes som Erindring, først derved bliver det muligt, at Msk: kan opfatte sin Tilstand ikke blot som ikke-hellig, men som syndig. Som Erindringen er det eine Thatsache des Bewußtseyns. Det er det, der gaaer igjennem alle Folkeslags Bevidsthed. Overeensstemmelse er her ikke udv:, men indiv:, det er det samme Msk, den samme Idee, kun rationelt uddannet. – Schelling meente, at den første Tilstand war en høi Grad af Cultur, i hans » *academische Studium* – Hegel *Relig: Ph.* 1ste B: 306. Det fuldk: Msk. er tillige det ufuldkomneste, thi Alt ligger indesluttet i det; om det end har det Fortrin, at det endnu ikke er forvirret af Culturens Mangfoldighed. Rabbinerne troede, at de første Msk. havde været i Besiddelse af matematiske Kundskaber, Astronomie, Lærdom.

Om det Ondes Oprindelse.

Den bibelske Lære. Det Onde sættes i Legemet. De onde Tanker blive henførte til Djævelen. Den stiller den herskende Synd i Forbindelse med den første Synd. Aristoteles kalder det Onde $\sigma\upsilon\gamma\gamma\epsilon\nu\epsilon\varsigma$. Plato siger, at Børnene ikke ere gode $\phi\upsilon\sigma\epsilon\iota$. ogsaa Cicero i *Tusc[ul]anerne 3, 1.* – Udtrykket Arvesynd forekommer vel ikke i Bibelen, men Tanken er der. – Den kirkelige – den symbolske – den supranaturalistiske – den rationalistiske.

Den symbolske knytter sig især til Augustin Speculationer. defectus et carentia justitiæ

originalis, concupiscentia, lærer 1) vitiositas et corruptio er universalis. 2) naturalis, congenita, insita. Eph: 2, 3. Ψ 58, 4. 3) dog er denne vitiositas ikke substantialis., imod Flaccius: peccatum originale ipsam esse hominis substantiam. – accidens est quod non per se substitit, sed in aliqua substantia est et ab ea discerni potest.

Med H: t: Forplantningen er denne vitiositas 1) physica. derved gaaer den tilbage til det første Msk. 2) moralis Enhvers Indvilligelse i den nedarvede Hang. Alle virkelige Synder ere Virkeliggjørelse af Arvesynden, der [er] Disposition til Alt. 3) per se damnabilis. nærmest den naturlige Straf, at Synden straffer sig selv fE Synd fødes af Synd. Knapp vil m: H: t: Døden skille mell. Straf og Følge; men det er en Adskillelse af de øvrige Msk fra det første, men det er ikke sandt, der er, som Tertullian siger, kun eet Msk.

M: H: t: det Ondes Oprindelse læres, at den actuelle og oprindelige Synd har et indre Nexus med den første Synd og bliver Alle tilregnede. Ved den første Synd forstaaer den symbolske Lære uden Omsvøb den første Ulydighed. peccatum originis non esse imputationem solam sed calliginem et depravationem in natura.

Den supranaturalistiske. Den tager Fortællingen i Genesis som en slet og ret Historie, hvori Adam træder op som en Privatmand. Gerhard kalder Adam pater totius humani generis. Calov: fons caput seminarium tot: g: h: Den nyere Supranat: sætter ham udenfor den msklige Natur overhovedet. Den sætter Adams Synd uden Forbindelse med Mskslægtens. Den lægger Eftertrykket paa den forbudne Frugt, der har været giftig, og hvorved Syndighed og Død kom ind i Verden. Eftertrykket ligger paa det Onde og det Forbudne.

Begrebet af det Ondes Oprindelse. Man maa gaae ud fra den Eenhed mell. Gud og Msk ∴ Uskyld, der Ausgangspunkt der Schuld ist die Unschuld. Adskillelsen af Gud og Msk. er nødv; men som sat er den Eenhedens Negative. Gud har derfor ikke med Magt undertrykt det. Det Ondes Mulighed; Virkelighed; Skyld. Dets Mulighed. Det Ondes Daseyn an sich er bleven for Msk., og han ond. Det hat sich zugetragen; hans Forfører var en ond Aand, der ogsaa oprindelig var en god Aand, es ist geschehen, daß er von Gott abfiel durch Hochmuth; men hvorledes og hvad der forførte ham, hvorledes Msk. antog hans Fristelse, det forklares ei. Det Onde er vel saaledes der, men hvorledes Msk. tilegnede sig det, bliver ubegrebet.

Man kunde nu tage Bevidstheden til Standpunkt, formedelst hans Bevidsthed adskilte han Ret og Uret og ved denne Adskillelse blev han istand til at vælge. Denne Anskuelse forudsætter at Godt og Ondt allerede er; den siger ikke, hvori det Slette ligger, ell. hvorfra det kom, ell. dets Begyndelse. For at begribe denne maa man gaa ud herover. Verden som Natur er bevidstløs og kun daseiende og mangler Fornuft og

Frihed. Naturen som realiserende denne Mulighed bliver Bewußtseyn, og er Welt og Natur als Ichheit.. Det Naturlige naar det har naaet Bevidstheden, er ikke blot Tænkende, men sig Tænkende. her har Verden først fuldk: sich erfaßt. Men begynder i det Fjerne det Onde. Die bewußtseiende Natur ist sich nur ihres Wollen, og som sich Denken er den og sich Wollen. Al Bestræben gaar ud paa at føre Alt hen til sig; saaledes er den selbtsüchtige Natur geworden und zwar als Freiheit, derved er den bleven afhængig af sig selv og har tabt sin Frihed. Trangen er at Naturen bliver befriet fra Ichheit og Selbtsucht. In diesem Ichwerden der Natur, und Natur-Werden des Ichs ist der Egoismus, und darin der Verlust des göttlichen Ebenbildes.

Denne Bevægelse er Bevidsthedens nødvendige Bestemmelse. Tænkningen af Forskjellen mell. Godt og Ondt er ikke det Onde, men er Betingelsen derfor. Det da at det Gode og Ondes Unterschiedslosigkeit gaaer under, er endnu ikke et Tab men Gevinst; før den Tid er her alt af Gud ikke noget ved sig selv. Overgangen til det Onde danner Forestillingen om det Onde, som det der an sich er i Daseyn, dies ist der Gedanke des bösens Gedankens. Djævelens Hypostasering er ikke det man skal blive staaende ved i Dogmatiken, men hvad er Indholdet deri? Det er, at Msk. gjør sig den subjektive Tanke om det Onde objektiv, og derved indrømmer det en Magt over sig. Naar nu der Gedanke des bösen Gedankens slaar over i den onde Tanke, saa har Djævelen vundet. Det er altsaa ikke det Onde, at tænke Djævelen. – Forskjellen mell. Gud og Msk. bliver nu til Widerspruch og Gegensatz.

Det Ondes Virkelighed. ell. wovon es seine Form hat. Den med Tænkningen af det Onde sig identificerende Wollen. Her først er Msk. i Modsigelse med sig selv. Det bliver virkeligt idet Frihed og Nødv., Frihed og Lov skilles ad og sætter sig mod hinanden, og derved den som Ufrihed sig sættende Frihed. Bevidstheden har nu det til sit Indhold at der er den Loven modstridende Frihed. – Det Onde er derfor ikke virkelig, men i Vorden, i Entstehen og Vergehen, det Væsen der blot er Væsen og som saadant U-Væsen, der ikke gaaer videre til Begrebet; det forvandler Alt Væsentligt, alt virkeligt Væsentligt, til noget Timeligt og Rummeligt og derved til Uvæsen. Den Onde lever væsentlig i Tid og Rum; istedetfor at Tid og Rum blot ere Momenter. Løgn. Det er i sig ikke noget Virkeligt, det er an sich das Nichtige, das Negative des Wirklichen, det er, det er et positivt, idet det beviser sig paa det Gode. Det Onde er en Position i Negationen. – Er Msk. af Naturen god ell. ond? Det er Forskjel mell. an sich og af Naturen. an sich er han god, men ikke som den der kommer fra Naturen, men fra Aanden, fra det Uendelige, det er hans Uskyld; det er ein Gutseyn, der ogsaa blot er an sich. Det Naturlige er Modsætningen af Aanden. Derfor er det rigtigt at sige: nicht gut ist der Mensch von Natur. Det er en Modsigelse at sige, at han er god af Natur ell. ved Natur, det er alene muligt ved Aanden. Hjertets Umiddelbarhed er netop det, der maa forsages. Derfor Gjenfødelser nødvendige. Die Verselbstigung beginnt mit seiner Entselbstigung. Daaben: ---- Die Schuld. [I]

Modsætningen mell. Frihed og Nødv: er Overgangen fra Uskyld til Skyld sat, saaledes at dermed egl. ogsaa er sat en Fortjeneste. Den første Overgang, cfr det Foregaaende, gjør Msk blot til den ikke hellige; den anden Overgang, lader ham ophøre [at] være blot den nicht-heilige, og gjør ham til den unheilige. Han blev forført, saaledes synes han at være uden Skyld; paa den anden Side han lod sig forføre og har altsaa Skyld. 1) Msk. lader sig forføre, dette sker in der Bewegung der Wahrnehmung in Bewußtseyn. Das Wahrgenommenes ist nicht nur ein Einzelnes, sondern das Allgemeine, als Wahrg. ist es das Sinnliche. Das wo durch das Sinnliche im Denken eingebildet wird ist die Einbildungskraft. Das Wirkliche ist nicht das Sinnliche sondern das freie. For Msk i Erscheinungsverden, da han ikke kan wahrnehmen det Aandelige, vender han sig bort fra dette til die Sinnen-Welt. Det er ikke blot en Fühlen, Empfinden, men er Gelüst, da han tillige er den villende. I Msk. kommer det Dyriske ogsaa til Villen, i Dyret er det blot Begjær. Slangen maa derfor tale for at vække Lysten., thi ved denne Talen bringes Msk. til at imaginere sig det. – Fornuft og Frihed blive nu nedsatte til Tjenere for den sandelige Lyst. Fornuft og Frihed blive altsaa ikke virkelige, forblive i hiin Mulighed, og ere derved degraderede. Denne Fornuftens og Frihed^s Underordnelse under Lyst og Wahrnehmung er Syndefaldet, Bevidstheden derom er Skyld. Ikke altsaa deri, at han er et sandeligt Væsen, ell. lever i en sandelig Verden er han syndig.

Msk. bliver forført. Die Schuld ist die Unschuld. Idet han lader sig forføre er han skyldig activ, men da han bliver forført, forholder sig passiv, saa er det ikke absolut Tab af Fornuft og Frihed, er hat eingebüßt an dem Geiste, aber nicht den Geist selbst verloren. Han har tabt dens Reenhed, men ikke tabt den selv.

Das Wissen der Schuld ist das Gewissen. i Identitæt af at lade sig forføre og være forført. Denne Identitæt er medieret gennem Godt og Ondt, Samvittighed er kun i et Væsen, der veed Godt og Ondt, Ondt og Godt. Ohne Gewissen ist allein Xstus und der Teufel. Gud er hellig, men deri ligger intet Forhold til Godt og Ondt. Xstus blev derfor fristet, men Grunden, hvorfor han ikke blev overvunden af Fristelsen, er ikke, fordi han var uden Samvittighed, men fordi han ligger ud derover. – Den Onde har hell. ei Samvittighed.

Das Gewißen ist im Menschen das Wissen des Guten am Bösen, und des Bösen an dem Gute, og er det Punkt, hvorfra han atter kan opdage det tabte Land, og orientere sig paa ny i det Gode. I Samvittighed skeer det at den gudd. Villie tager Skikkelse af Lov, men denne Form kan igjen afstryges. Xstus er derfor Lovens Ende. Fra Samvittigheden udgaar al Omvendelse og Forbedring, Anger tilhører Samvittigheden, der indeholder en Bevidsthed af ikke selv at kunne retfærdiggjøre sig selv, denne er Bevidstheden af Skyld, det, at der dog er Udsigt til en Retfærdiggjørelse er Bevidstheden af Uskyld. Gjør man Msk. til egl. Ophav af det Onde, saa er al Retfærdiggjørelse umulig. Msk. bliver derved selv gjort til Djævel.

Dette maa betragtes subjektivt ∴ den enkelte Synd, objektiv ∴ Arvesynd, Eenheden. subjektiv. det er den Enkeltes egen Synd. Hans Natur er vel syndig, men han er dog tillige Aand. Flaccius Illyricus.

Modsætningen hertil er at udlede det Onde af Opdragelse og Exempel; men Mangel af Opdragelse og Exempel vilde fordærve det endnu meer, og hvor blev Grunden til den forkerte Opdragelse og Exempel at søge, og hvoraf det kom, at Msk. var saa begjerlig efter at opfatte det Onde og tilegne sig det. Die einzelne Sünde ist die der Person, die allgemeine ist die der Natur. Arvesynden. De aktuelle og Arvesynden ere blot formelt forskellige, de forholde sig som det Almene, der ikke er uden det Besondere, og det Besondere er i det Almene. Alle Msk. derfor ere Syndere: Synden forplanter sig metaphysischer og intelligibler Weise i Naturen. Enhver bliver født som Synder, Muligheden til alt Ondt er for Haanden. Men Arvesynden er tillige den igjennem hele Livet blivende Mulighed, som end ikke udryddes med Gjenfødelse. Den ældre Dogmatik bestemte den som negativ: defectus justitiæ originalis; positiv: Hang til Synd, Lyst til det Forbudne, concupiscentia., altsaa ikke blot i Legemet, ikke blot i Uvidenhed og Uforstand, ikke blot i Skrøbelighed forraader denne Slethed sig, men der gives Laster der udføres med den største Besindighed. Man har af gode Msk. saadanne Bekjendelser: dybt i Hjertet skjuler sig en syndig Hang, en saa afgjort Fordærvethed, at et Smiil kan sige til sine Venner, mine Venner jeg har ingen Ven, Skadefryd endog mod den bedste Ven. Enhver har en Priis, hvorfor han hengiver sig. Ogsaa om det Onde gjelder det: homo sum, nil humani a me alienum puto.

Identitæt. Tilregnelse af den adamitiske ell. første Synd. er nu Følgerne noget absolut forskjelligt fra den første Synd, saa er Døren aabnet for al Tvivl. Den gl. Dogmatik opfattede Adam blot som den Enkelte. Det er af Vigtighed ikke at modsætte det første Msk og hans Efterkommere; men Adam er Msk i Almdlg., som han faldt saa falder endnu Enhver. Allerede Kant sagde: mutato nomine de te narratur fabula. Bliver dette det substantielle Indhold af hiin Fortælling, saa er det ligegyldigt om det bør ansees for Poem, Mythe, Philosophie ell. Historie. Sandheden bekræftiger sig i Enhvers Bevidsthed. Sandheden af Pauli Lære er at vi alle have syndet i Adam. Augustinus bevæger sig alene i denne Læres Begreb, nos omnes fuimus, sumus ille unus; ikke blot ved den naturlige Nedstammen, men og perconcesionem i hans Synd bliver hans Synd til vor. Enhver anden Synd staar i Sammenhæng med den, som Skriften lærer om Syndens Forplantelse. Arvesynden taaler ikke den Forskjel mell. fremmed og egen Synd. Men denne Modsætning er hævet ved det Egne, der gjør Adams Synd til sin egen, og det Andet, der gjør det til Adams Synd. Man siger, at det strider mod Friheden. Strauss »kan end ikke indsee, at den første Synd var et Misbrug af Friheden, da Friheden netop er Mulighed til Godt og Ondt, det første Forbud har ogsaa reent Charakter af Vilkaar, det gav ingen Grund, men uden al Humanitæt, behager sig i sin Superioritæt og i sin Inferieur.« Her er Frihed og Vilkaar forvexlet; thi Vilkaaret er Godt og Ondt aldeles ligegyldigt. Den

historiske Nødv: til at synde er ingen Tvang, Enhver bliver sig sin Kraft til Modstand bevidst.

Tilregnelsen af Adams Synd som Skyld ell. die Erbschuld. Er Adam nu en aldeles Fremmed, saa er der ingen Mening heri. Men det antager Kirken jo ikke. Saa længe det første Msk. er et andet end alle Andre, kan man endnu spørge saaledes. Paulus og Augustinus udhæve die Erbschaft, saa der ingen væsentlig Forskjel bliver mell. det første Msk. og de følgende. Ved denne Forestilling er Adams Fremmethed hævet. men dog bliver det kun en Forestilling, der er udsat for Tvivl og Indvending, som enhver Lære er det, saa længe den bliver i Forestillingens Sphære. Men der er ikke Tale om ein einzelner Vorgang mit einem Individ., noch von der lauterer Unschuld die Rede sey, men at her blot er fremstillet hvad Msk. er efter sit Væsen. Som almindelig er den den Enkelte uvedkommende og fremmed, men idet han gjør den til sin, er den ophørt at være almeen, og er dog i en anden Forstand den almene.

2. Opholdelse.

Den bibelske Lære. Kirkelæren er egl. ikke meget udviklet, da man mente, at den laae i Skabelsen, med mindre man vil hertil regne Skolastikernes concursus dei, en Lære som Baumgarten har optaget i sin *Dogmatik: deum concurrere ad materiale non ad formale actionum*; denne Lære blev nærmest udviklet m:H:t: Mskets Frihed.

Dogmets Begreb. negativ, positiv, concret.

negativ. Skabelsen er Begyndelsen, Opholdelsen Fortsættelse. Verdens Princip er det sig fortsættende. Fjerner man den Tanke, 1) at Opholdelsen betyder Verdens Evighed ell. Alt Enkelts evige Vedvaren; thi da det er opstaaet og maa forgaae. Men Opholdelsen kommer frem igjen i Apokatastasis των παντων. 2) at det ikke saa vel er den endelige og rummelige Verden Gud opholder, men kun som den er i Gud; thi saa behøver den ingen Opholdelse, saa er den uendelig. Der maa altsaa tænkes paa dens Fürsichseyn. Opholdelsen ligger i, at den Fürsichseyende ikke ophører at være for Gud. Men i det Onde er der Kræfter i Bevægelse der arbeide paa dens Undergang, men Guds Opholden arbeider derimod. 3) om en passiv Opholdet-Væren ved Gud. Saaledes som det Uorganiske indeholdes og opholdes i det Organiske, er det ikke Gjenstand for Guds Opholdelse. Organismen og Mechanismen modstride hinanden. Organismens reale Mulighed er Spiren; det Organiske er som ud af sig saaledes ogsaa i sig, dets Adskillende er Glieder, hvoraf ethvert ligesaa meget bliver opholdt ved sig selv som ved det Andet.

positivt.1.) Substantialitæts Forholdet. Det er da egl. ikke noget Forhold, hvortil altid hører 2. Natur-Udvikling falder sammen med Guds Almagt. Det er Spinozas Pantheisme. Man bliver m:H:t: Opholdelsen ved Umiddelbarhed. Verdens Opholdelse er Selvopholdelse. Enten sætter den Gud som den der trænger til Opholdelse, ell. opgiver Verden som den der trænger til Opholdelse. 2) Causalitæts-Forhold. Opholdelse er egl. identisk med Skabelse, og det Særegne der bliver tilbage finder sin Plads i Underet. Gud er adskilt fra Verden. En mekanisk Betragtning. Hieronymus ivrer mod denne Lære hos Pelagius og siger: dormitat ergo deus. 3) Immanents. Ikke eensidig, saa Transcendents udelukkes. I Subst. ist Gott als Vater verkannt, im Caus: Verhältniß ebenso der Sohn, Sandheden er i Læren om Aanden. Verden hører til Guds middelbare Aabenbarelse. Bliver man staaende ved Identitæten, saa er Verdens Opholdelse Guds Selv-Opholdelse. At Verden formaaer at opholde sig, ligger ud over den i Gud. Denne Verdens Selvopholdelse er deri tillige dens Modsætning, det Levende er det Dødelige, alt er relativt, men har deri sin Relation til det Absolute; deri er Verden den af Gud opholdte.

Den concrete Bestemmelse. Verdens Opholdelse ved sig selv og ved Gud, saa at begge Sider anerkjendes. Hvorved opholder Gud Verden: 1) umiddelbart; her blev nu Verden udelukket. Forholdet er vel et indre, men saa, at Verden er og bliver Gud et Andet. Verden er ikke den umidd. Aabenbarelse af Gud; thi det er Sønnen. Dette sker i Naturreligionerne især i Brahma. Derved er egl. Verdens Virkelighed hævet. – ogsaa som Weltseele er Pantheismen med; Gud er draget med ind i den sandselige Existents, og Gud ikke erkjendt som Aand. 2) middelbart, vermittelst des Gesetzes; Loven er det Almene og det Nødvendige, uden hvilket Verden ikke kan opholde sig selv. Verden opholder sig ved sin Lov, Gud opholder Verden ved sin Lov. Loven er die entstandene Form seines ewigen gottlichen Inhalts. Saalænge Verden var i Samklang med Gud, bar Guds Villie ikke Charakter af Lov. I Tiden faldt Skabningen af fra Gud. Dens Selbstsucht er dens Undergang; men Natur og Frihed er ikke tilintetgjorte, men forstyrrede. Gud overlod ikke Verden til Undergang, som det hedder i en Ψ , Guds Villie antog nu Skikkelse af Lov, der blev sat som en Grændse for det Onde, at ikke Kræfterne skulle hæve sig. Natur-Lov og Sædeligheds-Lov; der fordi de ere i den og i ham, ikke ere af den og af ham. Solon Lycurg Moses have været virksom til Verdens Opholdelse. 3) Religion. Gud erkjendes som Verdens Opholder, og opholder den derved. Men skikket til Bevidsthed er Msk. alene, og saaledes opholder Msk, idet det opholder sig, ogsaa Verden. Ved Guds-Rige opholder Gud Verden, som det hedder, Gud lader for de Frommes Skyld Verden ikke gaae under, men Verden forvandles bestandig til Guds Rige. Religions-Geschichte er Historien om Guds Opholdelse; idet han til alle Tider tog sig af Msk, og til sidst antog Mskets Natur.

3. Forsynet.

Bibelsk Lære. προνοια forekommer i Viisdommens Bog, men i ingen canonisk Bog i denne Forstand. Den kirkelige Lære. I Kirken bliver hvad der er berettet i Skriften til Tro. Forseer sig mod 1) Dualisme, Gnosticisme, Emanation. 2) alle Theorier, der sætte Forsynet som identisk med en Nødv., der udelukker al Frihed. Fatalisme, Occasionalisme, Gud er den umidd. Aarsag, til Alt og de mellemliggende Aarsager ere blot Anledninger. Malebranche har mystisk gennemført det, Bayle rationalistisk og indrømmer selv, at der ikke er Tale om Frihed – Klæren indeholder en Mængde tilsidst reent traditionelle Bestemmelser. Med Hensyn til actus: prognosis, προθεσις, διοικησις, (Udførelsen selv) med H: t: Objekt: providentia generalis, specialis, specialissima; m: H: t: Middel: pr:ordinaria s. media, extraordinaria s. immediata. pr.naturalis og gratiosa. –

Begrebet af denne Lære. 1) Det Substantielle 2) Dialektisk 3) det Concrete. – Det Substantielle er Begrebet i Almdl., man er med dette Begreb strax i Aandens Verden, dog saaledes, at den har et Forhold til Naturen. Gud som den evige Aand er baade Naturens og Aandens Princip, og Lovens i begge. Disse Love tænker man nærmest paa ved Forsynet. Altsaa er 1) alt Tilfælde udelukket i Aandens Verden. I Naturen er vel Alt bundet til Love saa at Nødv: hersker der, saa at selv det Monstrose har sin Lov; men efter sin Erscheinung falder Alt i det ubestemte. Det Tilfældige er det Tankeløse, ikke bestemt ved sig selv. I Naturen er Aanden ikke für sich. Er al Tilfældigt udelukket, saa er Alt bestemt ved Tanke ∴ Aandens Rige 2) alt Planløst er udelukket. En Plan indeholder en Raadslutning og dens Udførelse. Sligt Dobbeltthed findes ikke i Naturen. Det er umidd. Identitæt. Naturen handler vel efter Tanker men uden Tanker. Msk. kan gjøre det komme ud i denne Dobbeltthed, kan faae en Idealitæt uden Realitæt. Naturen har lutter Realisation. Det gdl. Forsynets Planfuldhed er Naturen fremmed. Guds Plan er hell ei forskjellig fra hans Udførelse, hans Gjerninger ere Raadslutninger, saaledes ere de Tanker og have som saadanne deres Realitæt i Gud. 3) Zwecklosigkeit. I det Organiske er Hensigtsmæssighed ikke blot udv., men og indiv:. Men naar Zweck er Begreb saa tyder den hen paa Fornuft og Viisdom, men dette tyder den hen paa Aand. Guds Rige er das Reich der weißesten und besten Zwecken. Fra Guds Side ere Zweckene altid opnaaede, men de sætte Skabningens Fornuft og Frihed og herved Forskjel mell. Zweck og Opfyldelse, denne Forskjel er Verdenhistorien.

Det Dialektiske: Bevægelsen over forskjellige Standpunkter. 1) i Troen paa det Gudd. i Naturen, Augurier, Haruspicier. Naturreligionen er dette naturligt, fordi den hviler i den umidd. Identitæt af Natur og Aand. I Tilfældet i τυχη regjerer endnu Naturen under Aandens Bestemmelse. Guds Villie adskilles ikke fra det Tilfældige og saaledes er det Overtro. 2) Forstanden adskiller det Naturlige fra det Aandelige; men derved er Msk. endnu ikke kommen til Guds Erkjendelse, men blot til Negativitæt. Skjebnen

er ud over det Naturlige, men det Aandelige er Gjenstand for Wahn og Furcht., og Alt er bestemt med uforand. Vilkaarlighed som i Islam. 3) Gud i sin Vished er som hævet over det Tilfældige og Naturens Magt saa og over alt Vilkaar. Forsynet skeer sin Ret i Overbeviisningen om Guds absolute aandelige Nærværelse, alt vidende, Alt nærværende. Den absolute Tænken og Villen er eet. I Natur og Historie bliver den evige Aand aabenbar i sin evige Verdens-Regjering

Det Concrete, Guds Eenhed med den af ham skabte og opholdte Verden, Eenheden med den i Verden herskende Aand. 1) Den sædelige Verdensorden. Bekymrer Gud sig alene om det Almene? i denne Betydning er det Almene slet Intet. Forstaaer man det derimod rigtigt saa kan man sige at for Gud eksisterer kun eet Msk. – 2) Resultatet af Mskers Handlinger det er det guddl. Forsyns Virksomhed. Gud medierer sine Raadslutninger ved Mskets Fornuft og Frihed. Ideerne som Guds concrete Tanker er det, hvorved Gud er virksom i Verden, det Onde bliver til folie for det Gode. 3) Troen derpaa, en ved det gudd. Aand bestandig bevirket, og tiltager i samme Grad som Fornuft og Frihed tiltager i Msk. Guds Styrelser blive selv Videnskaben hemmelighedsfuld, derimod kan Viden ikke unddrage sig at vide Nødv: af den Tro, der har denne Hemmelighed til Gjenstand. Vil man ikke vide Nødv: af denne Tro, saa slaaer det over i Tvivl. Guds Planer kan vel være forborgne som Paulus siger, men Visheden om Nødv: af den Tro kan den besidde. –

Christologie.

Eenhed af guddl. og msklig Natur

Den bibelske Lære. De messianske Spaadomme. Hoved Momentet i d. gl.T. er Ideen om gudd. Aabenbaring, der ikke er forskjellig fra Guds Søn, og i det N.T Xsti Præexistents. Denne Præexistents var hell. ei Jøderne ubekjendt, som de chaldæiske Paraphraser og Rabbinderne . – Det N.T. Lære om gudd. Natur i Xsto, om msklig, om Eenheden af dem. – Den nyere Exegese anerkjender nu dette bibliske Faktum ell. at det indeholdes i det N.T. Selv Rationalisterne om de end mene, at Læren er ubestemt i det N.T. Supranaturalisterne vil hell. ei tillade at denne Lære kommer til Klarhed, de fastholde de praktiske Motiver, men forholde sig ligegyldig mod det egl. Dogmatiske.

Den kirkelige Lære.

M: Chemnitz *de duabus naturis* er et meget skarpsindigt Skrift.

unio naturarum, communio, communicatio idiom:unio
nat: er Handling unitio, qua deus assumsit carnem,

Virkningen deraf er communicatio.

unio personalis er ikke naturalis, qua duæ naturæ in unam coalescunt, ikke accidentalis men necessaria æterna, ikke mystica, ikke moralis, ikke sacramentalis. – communicatio idiomatum.

Begrebet af dette Dogme.

Den nyere Tids kristologiske Forsøg kan her danne en Indledning for at befinde sig i den historiske Udvikling.

1. Den kirkelig-symboliske-supranaturalistisk bestemmer Intet Nyt, men gjentager. Herimod kom Rationalismen og pirrede den op. Men Rationalismens Xstologie er en abstrakt sig tilbagetrækken paa en Spidse af subjektive Tænken, at Xsti historiske Erscheinung kommer i Fare. Det Msk. i Xsto overveier aldeles det Gudd. i Xsto. Hovedsagen er at han er det praktiske Ideal, og at han har gjort sig selv dertil.

2. Den æsthetiske Theologie. bliver i den umidd. Følelse. de Wette-Læren om Xsti Gudd. er intet Begreb, men en æsthetisk Idee, den fromme Xsten troer og skuer Gud i Xsto, men klügelt nicht, man beholder denne Lære som et skjønt Billede, dog ikke som Digt, men som Ergebnis einer geschichtlichen religiösen Erfahrung.« – Schleiermacher. Det der er avanceret i S. er at han ikke opfattede Xsti Betydning alene som Lære, men som Liv, dog blev han i denne Henseende staaende ved en Guds Væren i Xsto, og ved det Urbildliche, som man ikke engang i Tanken kan komme ud over.

3. philosophiske Systemer. – Kant – Ideal. Til Gjendrivelse heraf er det nok, at erindre om den Kløft der etableres mell. Ideal og Virkelighed. I Fichte blev denne Kløft metaphysisk hævet, det Almdl. blev udsagt at Msk. skulde forene sig med Gud, at det paa en ualmdl. Maade er Tilfælde med Xsto, kan man ikke paanøde Nogen, hans Fortjeneste bliver det altid at have først fremsat den. Ogsaa hos Schelling bliver Kløften uopfyldt, han kom ud over K^s Ideal og Fichtes Ichheit og fremstillet igjen Incarnationens Idee. Guds Mskvordelse er fra Evighed, men heri mangler Forholdet til den chr. Lære om et bestemt Tids-Moment i et bestemt Msk., medens hos Schl. Xstus bliver Ideens Symbol, og maa erklære Klæren for ikke adæquat; men Symbol er langt fra at være et Dogme og nærvædet at være Mythos.

Den første Guds Aabenbarelse er Sønnen, den er umidd., den anden Aabenbarelse er Verden. Disse to ere ikke absolut forskellige ell. efter hinanden i Tiden, men han er sig aabenbar og aabenbar for Verden. I sig selv aabenbar er han i Indiff: som Verden aabenbar i Differents, heri ligger Initiativet til den

concrete Eenhed, som er Verden som msklig Natur i Eenhed med Gud, Gud-Msk. forsoner Differentser. At dette er en evig Nødv., uden hvilken hverken Gud ell. Verden kan erkjendes, er Dogmatikens Opgave, der i dette Afsnit afhandler Anthropologie i eminent Forstand.

1) Eenheden af gd. og msk. 2) Den historiske Erscheinung 3) Identitæten af begge ell. Gud-Msk.

Før man erkjender Virkeligheden, maa man have Muligheden. 1) den msklige Natur 2) den gudd. 3) Eenheden af begge.

den msklige Natur. som Natur (nasci) begynder med Liv, Individualitæt, Selbstbewußtseyn Ichheit, Geist og deri Personlichkeit.

som Individ. har det vegetative animalske Liv an sich, Fühlen og Empfinden, der indeholder Handeln og Liden uden at være Handeln og Liden og er reen Receptivitet. – Dog er Msk. allerede ved sin Indtrædelse i Verden meer, han er an sich Fornuft-Væsen ∴ der Möglichkeit nach. – Natürlichkeit i Modsætning til Gemütlichkeit, denne rolige Stilhed er ligesaa meget Følen som Tænken. Dyret er kun empfindende og har saaledes med det Enkelte at gjøre, men at sætte det Enkelte som det Almene er at tænke, det er wahrnehmen. Gemütlichkeit har dog sit Udgangspunkt i Sinnlichkeit og man maa ikke gjøre for meget deraf. Al Følelse er sinnlich er Afhængigheds-Følelse, i denne Følelse og dens Gemütlichkeit er Msk. blot Natur og kan som Kjød og Blod ikke erkjende Guds Væsen. Den egentlige Erkjendelse kommer fra Tanken og fra Guds Tanken, men er da ikke nedbøende men opløftende, thi dens Princip er Aandens Hellighed. Natur og Sinnlichkeit, Gefühl og Gemüt hæves og indoptages i det Høiere.

Selbstbewußtseyn. Det Moment, hvor han fatter sig i sig selv og adskiller sig fra Verden. Som Gemüths-Wesen bliver han i umidd. Eenhed med Natur, men idet den kommer til Forstand og Villie kommer det frem betinget ved Objektiviteten ved Opdragelse og Underviisning, Spontaneitæten reiser sig derved at det Tilsvarende bydes uden fra. Nærmest er det Sproget. Han erkjender det Sandselige, Endelige, betingede. Kommer han ogsaa til Forstand om det Gudd, saa er det atter fordi det Lige udenfra kommer ham imøde. I Ichheit er Msk. vel det virkelige, men ikke det sande det er han først, naar Fornuften er i Forstanden Frihed i Villie, saaledes er han Aand. Individum som har Sjæl og Legeme til Momenter. Men hvorledes kommer Msk. til Fornuft og Frihed og til Personlighed? her viser Msk. ud over sig til den gudd. Personlighed, den absolute Identitæt af Fornuft og Frihed, den absolute Betingelse for at blive Fornuft og Frihed er Religion. Den msklige Natur er $\delta\iota\sigma\upsilon\sigma\tau\alpha\tau\omicron\varsigma$, men og $\alpha\nu\tau\omicron\sigma\tau\alpha\tau\omicron\varsigma$ og bliver det kun ved Optagelsen i den gudd. Natur.

Den gudd. Natur. Msk^s Natur udvikler sig af

Endeligheden fødes, lever, lider Død. Alt dette er negeret ved den gudd. Natur, og selv Udtrykket Natur, der staar i Forhold til Vorden, er kun Betegnelsen af den gudd. Substantialitæt, ogsaa Sinnlichkeit og Gemüthlichkeit er negeret i Gud. Kun en sandelig Tænken tilskriver Gud Affecter. Gud er den hellige ∴ absolut aandelig Kjærlighed. Msk. kommer til Forstand lærer at forstaae sig paa Verden og gjør den til Gjenstand for sin Villie, men bliver saaledes i Endeligheden. I Gud som den absolute Sandhed er Adskillelsen med Tænken og Gjenstanden er ogsaa negeret, Guds Tanker ere sande ikke fordi de stemme med Tingene, men fordi disse kun ere ved Guds Tanker. – Ogsaa Msk. er istand til at fatte det absolute Sande, men behøver den gudd. Oplysning, som naturlig Msk. veed han Intet om Gud, ved Gud kan han blive deelagtig deri – I Msk er Fornuften og Frihed Personlighedens Elementer og den sig vidende Frihed er hans Personlighed, Gud er den sande og hellige Aand. Msk. som Aand er forskjellig fra Gud som Aand. Rom 8, 14. 2 Cor. XII, 4-6. bliver det ved denne gjensidige Negation, hvis Lighed er Forskjelligheden. Antager man nu ikke med Skriften en Mulighed af Forening og Identitæt, saa bliver Xstus ubegribelig. Forøvrigt var end ikke Forskjelligheden ikke lod sig tænke, hvis den skulde være absolut.

Eenhed. abstrakt erkjendes den i Skjulthed. Msk er ein Geist og Gud er der Geist. Msk er den i Endliche Unendliche, Gud den i Uendliche Unendliche. Msk. er indflættet i die Erscheinung; den uendelige Aand er Negation af al Endelighed, forsaavidt er vi blot ved Forskjellen. Hverken den gudd. ell. den msklige Aand er uden en Beziehen. Sandheden af deres Forskjellighed er den enes Skjulthed i den anden. Som den skjulte Aand er den an sich; den msk. Aand som behaftet med Individualitæt er det Usande deri, men dog som Skriften siger et Tempel, hvori Gud boer, ved Daaben anerkjendes han som saadan. Har den msk. og gudd. saaledes et indre Forhold saa er det mere end den ligegyldige Forskjellighed; men det er endnu umidd., an sich, Mulighed, det er et forborgent Forhold. Colos. 3, 3. – Men Muligheden er der af et nærmere Forhold; Msk. er endnu ikke kommen til sig, hvorledes skulde han være kommen til Gud.

Mediationen ophæver Skjultheden og manifesterer det ene i det Andet. Denne Mediationen er Religion, der bereder Msk's Guds-Vordelse og Guds Msk-Vordelse. Begge Dele er den nødv: indre Bevægelse i Bevidstheden. I Religionen gaaer den msklige og gudd. Aand ud af deres gjensidige Hiinsidethed, hvilket ikke er nogen Tilintetgjørelse, Gudsbevidstheden er Msk-Bevidsthedens Sandhed. Msk. anerkjender den gudd. Aand, som det han trænger til; Gud fra sin Side viser og aabenbarer sig i sin Sandhed og Hellighed, Guds evige Godhed, hvori han nedlader sig til den msklige Natur. Det kan man med Schelling kalde Guds evige Mskvordelse. I abstrakt og udv: Forstand indrømmes det og af Rationalisterne, saaledes af Scott i hans Dogmatik; men ikke som immanent. Religionen er ikke blot efter Indhold men ogsaa efter sin Form Guds-Bevidstheden. Bevidstheden har ikke blot Natur og Historie til Indhold. Bevidstheden er ikke blot naturlig, saaledes

begynder den, ikke blot msklig, og saaledes gaaer det frem, men væsentlig gudd.

Guds og Mskts Forhold til hinanden er som medieret altid et relativt, an sich er det et absolut. Forsaavidt de er Aand er der ingen Forskjel; Gud er den i sin Absoluthed med sig identiske, Msk. er den i sin Ichheit med sig identiske. Hemmeligheden af denne Forening løser sig i Personlighedens Begreb, der hæver begge Naturer til Identitæt, den ophævede Ichheit sættes som Absoluthed, den ophævede Absoluthed som Ichheit. I chr: Dogme er det bestemt som Entäußerung Phil.: Ved at ophæve sig som Ichheit har Msk. overvundet sin Natur uden at opgive den; saaledes og med Gud. Bevægelsen gaaer alene ud fra den guddl. Side, den msklige Natur kan ikke antage den gudl., men omvendt. Derfor bliver Xsti Mskvordelse altid analog med Naaden. – Allerede i gl.T. hersker den Forestilling, at hvo som saae Gud, maatte forgaae. – Foreningen af den gud. og msklige Natur maa vorde, er Process, dette er den nyere Philosophies Fremskridt. Dertil er den historiske Udvikling nødv., som Paulus siger, da Tidens Fylde kom. Heri ligger Tanken om Mskts gudd. Opdragelse. At Mskets Forhold til ham selv tillige bliver hans Forhold til Gud, det er den guddommelige Opdragelse. Den trinvis Fremskridt viser, hvorledes den msklige Aand har maatte kjæmpe sig hen dertil. –

Die geschichtliche Erscheinungell.den historiske Xst.

For Troen er Beviset let ført, det staaer skrevet. Vantroen stiller sig derimod. Er det dogmatiske Begreb ikke udviklet, saa kan det Historiske ikke erkjendes. Af Bibelstæder følger nærmest kun, at de sige det. Troen har idet den griber dette deri die Wahrheit an sich. Men det er endnu ikke erkjendt i sin Sandhed. Kritik og Fortolkning er hell. ei tilstrækkelig, og det bliver næsten tilfældigt om man bringer den sande dogmatiske Betydning frem ell. ikke. Dogmet om Xstus som Gud-Msk. er ikke at aflede fra Dogmet om Forløsning; da hiint tværtimod begrunder dette. –

1) i Xsti Syndefrihed. Xstus er stillet midt in Verden; men ogsaa hævet høit over Msk. Guds Søn. Det synes en Modsigelse, men er kun Tanken om Gud. Msk. udsagt om en bestemt Person. – Msk. Jesus som det enkelte Subjekt og det Almene dog prædiceret om ham er en lignende Modsigelse. Naar vi sige Jesus Xst. saa sætte vi begge Dele i een Person. Det Almene Xstus har naaet sin Personlighed i Jesus. – Uden Synd. Det er i Guddommelighed nødv: indeholdt som Hellighed; som Msk. er det ikke givet efter Natur. Men i Foreningen i Gud-Msk. er Syndefrihed nødv: sat, og det der kan holde sig uden Synd og som har været uden Synd, maa ogsaa i sit Princip være sat saaledes. Derfor læres, at Xstus er født af den H: Aand. Syndens Princip er fjernet fra Xsti Fødsel, saaledes er den rene Mskhed atter fremstillet. – Men med denne Syndefrihed kan den fri Udvikling bestaae. Den Mening maa fjernes, at det blot var en Natur-Nødv:, og Muligheden af at synde bør ikke udelukkes. Er Nødv: alene Grund uden Frihed er han sat under Msk.; udelukkes endog Muligheden af at synde, da er han hævet over Msk. altfor høit. Den høieste Frihed kan

ikke være et Værk af en Naturproces, paa den anden Side, da Retningen paa sig og den egen Villie er givet, saa fremt den rene Msklighed skal fastholdes, saa maa denne i ethvert Moment være bøiet over i den gudd. Villie.

2) Die Verheißung und die Erfüllung: Heri adskilles det, der fra Guds Side fra Evighed ere forenede, begge føres tilbage paa Eenheden af den gudd.

Raadslutning, der er evig. Guds evige Raadslutning bestemmer ligesaa vel Tiden til die Verheißung som til Erfüllung. Heri ligger den successive Realisation af Opfyldelsen. – Prophetierne vise sig ofte i Forhold til Opfyldelsen meget udv., som Gaader, ell.

Tilfældigheder, hvis Opfyldelse ikke har sin Grund i det Forudsagte. De maa opfattes som en sammenhængende Totalitæt, ell. bliver die Beziehung ganske vilkaarlig. – Guds Forsæt at sende Frelseren er altid uforanderlig den samme; Forløseren er bestandig i Forventningen, men er dog ikke deri. Man maa ikke sige at med Guds Forsæt at sende Forløseren tillige var sat først at lade det skee i en sildigere Tid. Med Forsættet begynder Udførelsen. Synden og Naadens Modsætning maatte først drives op paa Spidsen før Opfyldelsen kunde komme. Den tilsyneladende Guds Forkjerlighed for eet Folk er kun et andet Udtryk for Guds almindelig Kj. til alle, der idet den viser sig som Resultat maa den og være sat som Princip. Syndens Bevidsthed maatte udvikles, og medens hele Hedenskabets Opmærksomheden var vendt mod Virkeligheden, sukkede Israel under Loven. – Die

Erfüllung Det gl. T: ⁵ Theophanier, de ere blot forbigaaende Manifestationer, blot Skygger af det Tilkommende. Ogsaa i det gl. T. bliver det udv: Forhold tilbage. At Xstus er den forjættede Messias, han alene, det er Xsti og Apostlenes udtrykkelige Lære. Man har nægtet det saaledes, at man har sagt, at den Forjættede var en Anden end Xstus (det jødiske Folk, en enkelt Prophet etc), ell. man har viist at Forjættelsens enkelte Træk ikke passe paa Xstus. Begge Dele er en anden Maade at nægte Forjættelsen. – Opfyldelsen maatte indeholde meget Mere end Forjættelsen – Det er Nødv: af at maatte hæve sig over Forjættelsernes historiske Verlauf. Kun af Guds og Msk. Idee kan erkjendes om Aabenbarelsen er tilsvarende til Ideen, dog er det ikke en udv: Reflexion, der kunde være vilkaarlig, ell: Ideen først var hos os i Tanken, og Virkeligheden senere, men xstlig Bevidsthed er det kun idet det veed, at Xstus er Xstus. Erfaringen kan ikke give nogen Abschluß, thi en Erfaring kan muligviis en anden modsige; Paa dette Erfarings Standpunkt er Jødedommen bleven staaende. Men alle Folks Udvikling stræber hen til denne ene.

Xstus er Verdenshistoriens Middelpunkt. Forskjellen mell. Xstus og andre Verdenshistoriske Personer er kun quantitativ. Men herved stiller man sig dog eensidig paa hans Mskligheds Standpunkt. Først naar han er Middelpunkt, da er han den eneste; thi der kan kun være et Middelpunkt. – I alle endelige Religioner er om ikke den Bevidsthed saa dog den Nødv, ihre Erledigung zu finden i Xstd. Jødedomen havde det i de messianske Spaadomme; thi man kan i aandelige H:

ikke vide sin Grændse uden allerede at være ude over. Judenthum og Romerthum vare de to verdenshistoriske Folk, der gaae til Grunde paa Xstd. Stoltheden havde begge disse tilfældes, størst næsten Jøderne.

Xstus som Gud-Msk.Xstus er mere end Middelpunkt, han gaaer ud over al Historie. Strauss^s Lære, man betvivler ikke den gudd: og msklig Natur[s] Identitæt og Realitæt, men ikke i eet Individuum, det er ikke den Maade, paa hvilken Ideen pleier at realisere sig; men i en Mangfoldighed af Exemplarer, der gjensidig fuldstændiggjøre hinanden. Mskheden er Gud-Msket. – Vi ere gaaede ud fra Eenh. af gudd. og msklig Natur, derfra til den historiske Erscheinung, nu er det blot tilbage at sætte begge Dele som Eet. – Den Strausiske Lære har det Sande, at Xsti Erscheinung ikke er ex abrupto at forstaae, men kun i bestandig Sammenhæng med hele Mskheden; den mechaniske Anskuelse af Xsti Fremtræden som Deus ex machina tilhører Supranaturalisme. Strauss Feil er at han aldrig kommer videre, ikke til den sande gudd. Meddelelse og den sande msklige Optagelse, Msket bliver ham dog et Mellemvæsen. Først naar man naar denne Høide, først da viser Betydning sig af de mangfoldige historiske Manifestationer, der gik forud. – Med den Tanke Mskheden tænker man vel at staae i Uendl. fordi man har det abstrakte Vielheit, tager man den dermed concret saa viser det sig utilstrækkelig, og først det Einzelne er det sande Uendelige. – I Xstus er gudd. og msklig Natur forenede som aldrig før og aldrig senere, aldrig senere; thi ogsaa den xstlige Menighed kan ikke træde paa Xsti Plads, da man i saa Fald forvexler Incarnationen med Xsti Aands Inhabitation i den Enkelte. Menigheden forvexles med dens Centrum. – Sandheden af Læren om Incarnationen er at Xst er kommen som den enkelte, dette Individuum. Ogsaa den historiske Udvikling har denne Formation med en enkelt Personlighed i Spidsen. Man siger, at Xstus dog ikke har kunnet fremstille Alt i sig (Kunstner, Feldtherre etc), men den sædelig-aandelige Grund er indeholdt i ham, og denne Intensitæt er det vigtigste. Naar man siger at Mskheden er Guds Søn, saa ophæves egl. Historie; thi Geniernes Cultus ere og blive syndige Msk., og ingen af dem kan være Forløser. Xstus er den enkelte og det abs. Individ, han er Mskheden men in der Einzelheit 1) som enkelt er enhver for sig i Forskjel fra Andre han fødes, lider dør o:s:v:. I denne H. kan han sammenlignes med andre udmærkede Individer; thi det har han tilfældes, at han er dette enkelte Msk., Endelighedens Lod underkastet. Han tilhører en Familie. («og han var dem underdanig»), det viser han endog paa Korset. Han tilhører en Stat. Han lever efter Folkets Skikke og Sæder. 2) Den historiske Retfærdighed fordrer nu ikke at overse die Allgemeinheit i ham, saa Individualitæt, Familiaritæt, Nationalitæt ingen Skranke var. Han tager det op i sig, men gaaer ud derover. Det beskrænkende heraf er i ham absolut negeret. Heri er han forskjellig fra alle verdenshist: Charakt: og er Middelpunkt. Han har i Verden ikke für sich Noget i Verden, han er kun for Verden, i Kjærlighed er han uegennyttig, finder ingen Ære, resignerer paa Alt. Dette Negative er positivt Herskab i ham over Følelse, og over alle naturlige

Bevægelser, han tillader Sligt i sig, men han er høiere. Selv hans Kjærlighed til Joh: er ingen personlig beskrænket. Heri er han den uforlignelige. Han er Medlem af Familie, men den indskrænkede Familie-Aand er ikke hans. Han ophævede den jødiske Particularisme, han overskrider sin Genealogie »før Abraham er jeg«, han tilhører derfor ikke den jødiske Nation. 3) Xstus er Msket afseet fra al Familie og Nation. Msk-Søn. Magten hertil er den gudd. Ved denne gudl. Conce[n]tration i et Individ gaar det Gudl.-Msk. over i alle Individualitæts og Familiaritæts Indskrænkninger. – Xstus behøver ikke Underviisning, hans Væsenhed og sande Natur er Sandheden og Helligheden selv, som kun successivt kommer tilsyne i hans msklige Individ:, før hans Fremtræden var den msklige Natur endnu skjult i ham. – Die an sich seiende Eenhed af det Gud. og Msk. viser sig successivt i Udfoldelse i hans Individualitæt. Han bliver miskjendt, det Gudd. er endnu skjult, først i sin Opstandelse blev hans gudd. Natur ret klar og aabenbar. Var Xstus i levende Livet bleven tilbedet, saa havde man tilbedet et Individuum.

Læren om Xsti to Stænder.

Den bibelske Lære. – Den kirkelige Lære. Den erindrer om 1) at denne Lære kun gjelder om den msklige Natur, da Gud hverken kan ophøies ell fornedres. Men man kan dog egl. kun sige det om den mskl. Natur i Forhold til Guddl. Subjektet i begge Stænder er Gud-Msket. – 2) til Xsti Fornedrelse maa ikke regnes den msklige Natur som saadan: Det er ikke i og for sig en Degradation for Gud at blive Msk. 3) den Giesenske og Tübingske Strid. – den speculative Bestemmelse. Denne Lære er den dialektiske Bevægelse af Eenheden af gudd. og msklig Natur i Xsto. unio, communicatio idiomatum. Eenheden af begge Naturer i Xsto er en historisk og Eenheden er en vermittelte, som gaar igjennem disse Naturers Forhold endog indtil Widerspruch, saaledes fE at Xstus dør, dog saaledes, at Modsigelsen strander paa Eenheden. Den gud: Natur er ikke den msklige, den msklige ikke den gudd. Eenheden af begge er nu ikke en umidd:, men fremgaaet gennem Modsætningerne. Det Ophøiede kan kun fornedre sig, det Lave ophøie sig; men kun det Ophøiede kan nedlade sig til det, hvis Væsen det er beslægtet med, saaledes kan kun Gud nedlade sig til Msk. ikke til Dyret. Holder man fast ved Eenheden, saa behøver man ikke efter Calvinsk Methode at adskille Naturen ved ethvert Skridt for at forhindre en Forvirring; thi Identitæten slutter Differentsten i sig. Den lutherske Kirke holder sig mer til Identitæten, og forsaavidt kan Striden mell. dem let beroliges. De to Stænder maa ikke tænkes absolut udenfor hinanden ell. i Succession, de er i hinanden, det zwifache er det einfache ἀδιαίρετως. Det komer an paa at fatte det Modsatte som Eet. Msket kunne Jøderne ikke miskjende i Xsto, faster, beder, er bedrøvet, lider og dør; men han siger: Faderen og jeg er eet. Bevægelsen er den aandelige og derved fri, Kjerlighedens Værk, udgaaende fra den gudl. Natur,

og gennemtrænger Msk: Den gudd. Natur forneder sig, den msklige Natur ophøies. Dog maa den msklige Natur ikke tænkes blot passiv, thi ellers er Forholdet blot udv.; Forholdet er ikke ved Noget udv. medieret, hell. ikke Naadens Værk. Formen herfor er Underet. Den gl. Naturs $\chi\rho\upsilon\sigma\iota\varsigma$ og $\phi\alpha\nu\epsilon\rho\omega\sigma\iota\varsigma$ er begge Dele Sider deraf. Xstus er et Under selv naar han ikke gjør Mirakler. Eenheden af gudl. og msklige Natur er Principet i alt Under. Det var ubegribelig, hvorledes den kunde vise sig uden Under. Det er imidlertid ikke Beviset for de enkelte Mirakler, som Gud-Msk. kan forøge ell. formindske. Han unddrager sig Mængden og vil ikke udføre Mirakler. Han forlanger at man skal troe alle hans Mirakler, og dog vil han tillige, at man skal være ude derover. Videnskaben har ikke at begribe det enkelte Mirakel, men Mirakelets udebliv. Nødv.. Efter Daub er Miraklet Eenheden af det Historiske og det Dogmatiske. Underets Form er msklig Thun, dets Indhold er guddl. Thun. For Gud abstrakt tænkt er Underet ikke, og det er intet Under; for det naturlige Msk. er der hell. intet Under; kun i Mskheden, som den er vaagnet for Gud, begynder denne Tro som Beundring. Xsti Livs-Momenter ere ikke blot Thaten af ham og med ham men er tillige Dogmer. Herefter maa ogsaa bedømmes hvad der hører til de to Stænder. Hvad der gjør Opfattelsen af dem vanskelig er deels den sandselige Vished af Øienvidner, deels hver enkelts Isolerethed, der staaer i Modsigelse med deres uendelige Indhold. Det Sandselige kan ikke hjælpe Aanden. Der gives Mange, som have den sandselige Vished og ansee det som Hovedsagen, hvorved de let taber det Aandelige, der dog først gjør dem til Troes-Gjenstande. Det Sandselige kalder man ogsaa det Faktiske og skjønndt fE ved Xsti Opstandelse det Sandselige træder tilbage, naar Xstus siger: jeg er Opstandelsen. Ved det Sandselige kommer Rum og Tid i Betragtning. Der er vel en Succession i disse Tilstande, og derved har en hver især en für sich seyn, før den gaaer over i den anden; dette synes at hæve den dialektiske Bevægelse. Men aldeles udv: maa denne Succession ikke opfattes ikke som Tal-Succession. Det maa derfor opløftes i Aandens Region. Disse Momenter staae alle paa Underets Gebeet, og ere Gjenstande for Troen. Viden kan nu ikke ville opløse dette. Hell. ikke er det nok med Schelling at ansee Alt for Symbol; thi dermed gaar den historiske Xstus ikke ud over Osiris, og disse mythologiske Figurer kunne altsaa med Rette parallelliseres dermed. Disse Momenter maa ikke subjektivt udtydes. Videnskaben maa kjende deres Nødv:.

Xsti Fornedrelse.

Xsti Fremtræden i Tjener-Skikkelse. Dette maa ikke forstaaes om Mskvordelse overhovedet, denne er den ud over Tidens Fylde gaaende fra evig sig Inddannelse i Mskets Væsen. Tjener-Skikkelsen har til sig tilknyttet som endeligt Msk. mange Lidelser, og ender først i Døden; men den er frivillig paataget for at døde Døden, og hans Død er den forløsende Død, og det Modsatte er forenet, Død og nyt Liv. Da hans Fornedrelse ikke blot er Passivitæt, men og That, saa tager han det tilbage, det er Opstandelse. - Hollenfahrt er Eenheden af Død og Opstandelse, han

er vel ikke opstanden, men han lever. Hvori hans Virksomhed har bestaaet i de 3 Dage, har Kirken altid overladt til Enhver[s] fri Mening. – Opstandelsen: En Skin-Død hæver Døden, en virkelig Død hæver Opstandelsen i Rationalismens Tjeneste. Skriften vil begge Dele, en virkelig Død og en virkelig Opstandelse. Himmelfart. Ogsaa disse 2 Momenter følge efter hinanden i Tiden, væsentlig kunde de ikke adskilles. Efter hans Opstandelse kunde kun hans Troende see ham. Hans pneumatiske Legemlighed er Begyndelsen til Himmelfarten. Der er en flydende Overgang mell. Opstandelse, Himmelfart og Sidden ved højre Haand. Weisse gjør opmærksom paa at der ingen væsentlig Forskjel er, og at det at han viser sig for 500 Troende er en Nedstigen fra den Værdighed, hvori han forsvandt. Saa at Opstandelsen ikke er Legemets Fremgang af Graven, men Sjælens Opløftelse fra Hades til Guds Høire, som er den efter Legemet dødede efter Aanden levendegjorte. Aandelig vender han tilbage, tilsidst til Dom, hvorved der vendes tilbage til Begyndelse, og enhver anden Messias er udelukket.

Forløsningen.

bibelske Lære. Prophetikke blot Underviisning, men ogsaa hans Liv, hvilket som belærende er hans Exempel. – Præst – Konge ☩: han er Prophet og Præst ewiger Weise. –

Kirkelige Forestilling. Den gl. Inddeling i 3 Virksomheder. – satisfactio. –

Dogmets Begreb.

Xstus Prophet. Identitæten af den gudl. og msklige Natur i Xsto er en Viden, det er en Aabenbaring. Først i den chr: Aabenbaring har Aanden naaet sit høieste Trin, og altsaa er enhver foregaaende den ikke fremmed. Den enkelte Bevidsthed og subjektiv Aand har først sin Sandhed i den almdl. og objektive Aand. Den subjektive Aand har sin nærmeste Bekræftigelse i Folke-Aand. Subjektets Religion har sin Sandhed i Folkets Religion. Isoleret er den Sværmerie. Først er det Naturreligion, ell. Ideal, Kunstreligion. Bevidstheden er saaledes dels naturlig dels æsthetisk. Det tredie er Bevægelsen ud over begge – Natur-Religion, den formaaer ikke Idealet, den er tabt i Veltseele, det er Fetischisme. – Kunst-Religion, æsthetisk Religion. Bevægelsen er fra Idee til Ideal. – Offret er overalt Udtrykket for Endelighedens Bevidsthed. Identitæten af Idealet og Anskuelsen er Kunst-Religion – I Enden udtrykker Folket sin Bevidsthed om at det kun er ved et Høiere – den aabenbare Religion. hermed har Religionen hævet sig

til det andet Trin, til Reflexionen. Dens abstrakte Tænken viser sig saaledes tydeligt i hiint Forbud, Du skal ingen Billede danne af Gud. 1) den jødiske Religion. Her hører Propheterne hjemme. Den har Hukommelsen til sit Element, gaaer tilbage i det Historiske. Tradition. paa den ene Side hedder det at Gud har viist sig for Abraham, Isaak og Jacob, paa den anden Side er Gud for Folket en Hellighed som ikke kan aabenbare sig, hiinsides liggende. Men herved er det jødiske Folk langt nærmere ved den egl. Guds-Viden. Som Guds udvalgte Folk er det det verdenshistoriske Folk. – Folket kjender kun Gud in abstracto, han er det høieste Væsen, ens supremum. – Den israelitiske Nation ligger imell Tidens tvende Dimensioner, Fortid og Fremtid, men mangler den nærværende Tid, dets Guds-Bevisthed er den ulykkelige Guds-Bevidsthed – Abstraktionen hører nu op, Identitæten viser sig. 2) den xstlige Religion, der er ikke noget Trin mere, den er den absolute. Mskslægtens Bevidsthed som det i sin Almindelighed Besondere og Einzelne Ichheden hvori al Negativitæt er ophævet er Jesus Xstus. – ikke den tidligere Aabenbaring er Grundlag for den senere, men omvendt. Uden det n: T. er det gl. T. ikke blot ikke forstaaelig, men uforstandigt. – Som før et Folk var det verdenhistoriske, saa er nu et Individ det verdenshistoriske. 3) den xstlige Religion som Forløsning ved Xstus. a) Stiftelsen af den sande Religion. Det er skeet ved Xsto, da han gav den et saadan Indhold og en saadan Form hvori den fra nu af kunde være alle Folks Religion, deri er den den hele Verdens Forløsning. Efter sit Væsen er Xstd: ikke opstaaet, den ved Gud lige evige Bevidsthed ved Gud, den lige evige Guds Aabenbaring har hverken Begyndelse ell. Ende. Xstd. er saa gammel som Verden, indeholder alle Religioner als seine Negationen an ihm. – Forskjellen mell. den xstlige Religion og de tidligere, er alene Formen. De foregaaende Religioner er Xstds Usandhed. Xstus veed Gud saaledes som Gud veed sig selv. Det Msklige i Xstd. er ikke som i de tidligere Religioner det Ufuldkomne. Xstus er derfor ikke blot Stifter af en Religion, men hans Liv er Hovedsagen. Xsti absolute Viden begynder i alle andre Msker med Troen. b) Troen. Apostlene virke til at hæve Folkene ind i denne almene Bevidsthed. Men Læren er ikke noget fra Religionen forskjelligt, ligesom det hell. ei er forskjelligt fra hans Liv. Menighedens Virksomhed er ikke at lære, men at troe og optage i sig, iføre sig. – Den xstlige Religion overstiger den msklige Naturs Erkjendelse, det er det naturlige Mskes. Det første Indtryk er at den er ham et aldeles fremmed Indhold, og dog er den kun for ham. Han er optaget i denne Lære ved Aandens Naade, derved skeer det, at den gudd Sandhed ophører at være ham fremmed. Først i Xstd. finder Msk. sin Selvbevidstheds Gaade løst, og saaledes gjør den Msket først i Sandhed fri. – Forsaavidt Troen beroer paa noget Overleveret, er den traditionel, i Videnskb. er den spekulativ, den har den xstlig Sandhed ikke blot til sin Gjenstand, men Visheden, hvorved den adskiller Troen fra Overtro og Vantro. Med Hensyn til Indholdet er al Forskjel mell. esoterisk og exoterisk Viden hævet.

Forsoning.

Ypperstepræst.

1) Nødvendighed af dette Dogme, 2) Muligheden, 3) Virkeligheden. –

Strauss opfatter den lige fra Begyndelsen abstrakt, lader Idee og Historie falde ud fra hinanden. –

Nødvendighed. for Msk. for Gud. for Msk: Man har gjort opmærksom paa, at Synden til Xsti Fremtrædelses Tid var steget saa høit, at den var nødv:, heri ligger altsaa, at i Almdl. vilde den ikke have været nødv:, for Gud selv er Syndens Størrelse den bevægende Aarsag. Historisk lader det sig bevise, at det var Phariseerne etc der bragte Xstus til Døden. Men denne Betragtning er reent udv: og tilfældig. Men Skriften lærer,

Not9:2

*Alle Kategorier faaer en langt positivere Skikkelse: Werden bliver Selbstbestimmung og Bevægelsen kommer i Entstehen og Verg:, Vergehen er imidlertid ikke Ophøren, men Bevægelsen, Uebergehen.

Uebergreifen. Det negative er meer end det Positive; thi det Positive har ikke det Negative, men det Negative har altid det Positive i sig, og griber derved ud der over. Realitæt og Negation ere blot ikke i hinanden, men forme hinanden.

Etwas er Anders nicht (det har Etwas uden for sig)
Eins er nicht Anders (det har Anders i sig).

Uendliches ist Daseyn, was nicht unendliches ist, ist nur, Daseyn ist Seyn durch sich selber, men det sande Uendelige det er Daseyn was sein eignes Daseyn ist,

Eins er bestandigt nur Eins og doch Eins, heri er Bevægelsen antydet. – Eins er nicht Anders og Eins – Identitæt Einheit. Hermed er Qualitæten forbi. Qualitæt var en Seyn der var ganske Bestimmtheit og en Bestimmtheit der var ganske Seyn det er Eenhed.

Atomisterne sagde ikke το άτομα, men τα άτομα og den anden Bestemmelse var το κενον., tilsidst opløste derfor alle Atomer sig igjen.

Not9:3

†

Pointet i Qualitæten er: ist, det er Seyn der er Bestimtheit og Bestimtheit der er Seyn. Quantitæt er Bestimbarkeit; derfor er Seyn endnu ikke ophævet, men det er Bestimmtheit der er al-Bestimmtheit, der er ingen Bestemthed, en Grændse der ingen Grændse er.

Not9:4

=

Grændsen er a) sich auf sich beziehende, b) umschließende c) ausschließende. Alt dette ligger i Tallet.

Not9:5

=

Quantum er den vordende Bestemmethed. Qualitæt er Bestemthed, Overgangen derfor fra endelig Qualitæt til uendelig Qualitæt er sand, er. Quantitæt er Grændsen i Vorden. I Graden bliver Qvantitæt ligegyldig med sig selv, det hvorved den bestemmer sig, har den uden for sig.

=

Not9:6

Maal er et quantitativt bestemt kvalitativt, og et kvalitativt bestemt quantitativt, det er forsaavidt kvalitativt som det er quantitativt og omvendt. Her er Bestemmetheden.

Not9:7

=

Identitæt ist der mit sich identische Unterschied - Unterschied ist der von sich unterschied[en]e Identitæt.

Not9:8

Virkeligheden som Verschiedenheit falder ud fra hinanden i die Sache og die Bedingungen.

Not9:9

Andersseyn Veränderung Uforanderlighed.

Endelighed - Uendelighed.

Realitæt - Negation (Negatione[n]s Negation)

Idealitæt.

Für sich Seyn – Für sich Seyendes – Eins

Eins – Nicht Anderes – Einheit.

Ein Eins.

Quantitæt.

Quantitæt.

Quantum.

Tal.

extensiv – intentsiv Størrelse.

Maal.

Grad.

quantitativ Uendelighed – Sollen.

quantitativt Forhold.

Maal.

Væsen

Reflexion er, naar det Hele er sit eget Moment.

Identitæt – Unterschied

Verschiedenheit, Gleichheit, Ungleichheit,

Gegensatz, Widerspruch.

Positiv – Negativ

Grund –

Existents.

Gese[t]z – Erscheinung

Verhältniß

Ganze – Theile.

Die Theile ere i den Grad das Ganze, at enhver Theil er det Hele. Der Theil ist eo ipso die Theile.

Kraft - Außerung

Virkelighed

Mulighed - Tilfældighed

Mulighed og Tilfældighed er Außerungen, ere Bedingungen.

Die Sache., Bedingung

Nødvendighed.

Die Wirklichkeit als Entgegensetzung ist Nothwendigkeit.